

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a treia

CAUZA VERGU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 8209/06)

HOTĂRÂRE
(fond)

STRASBOURG

11 ianuarie 2011

Cerere pendinte de trimitere în fața Marii Camere

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Vergu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din:

Josep Casadevall, *președinte*,

Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Ann Power, *judecători*, și Marialena Tsirli, *grefier adjunct de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 7 decembrie 2010,
Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 8209/04 îndreptată împotriva României prin care un resortisant al acestui stat, domnul Ștefan Vergu („reclamantul”), a sesizat Curtea la 7 februarie 2006 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Guvernul român („guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul pretinde o atingere adusă dreptului său de proprietate pentru realizarea construcțiilor de infrastructură rutieră pe terenul său.

4. La 19 noiembrie 2009, președintele Secției a treia a hotărât să comunice cererea Guvernului. În conformitate cu art. 29 § 1 din Convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în 1956 și locuiește în Buzău.

6. În 2000, Administrația Națională a Drumurilor a declanșat procedurile administrative în vederea reabilitării drumului național nr. 2 Urziceni-Buzău. Studiul tehnic al proiectului a menționat că prelungirea drumului necesita ocuparea definitivă a unui teren agricol de 5853 m² ce aparținea unei societăți comerciale. La 10 august 2000, Administrația Națională a Drumurilor a cumpărat acest teren pe care îl înscrie în cartea funciară.

7. La 2 februarie 2001, Consiliul Județean Buzău, pe baza studiului tehnic menționat anterior și a avizelor favorabile emise de diverse autorități ale statului, a trimis Administrației Naționale a Drumurilor un permis de construcție vizând reabilitarea drumului național. Lucrările au început la o dată neprecizată, în toamna anului 2002.

8. La 15 octombrie 2002, reclamantul și soția sa au achiziționat trei treimi din două terenuri agricole, în suprafața totală de 20 000 m², care se învecinau în parte cu drumul național și cu terenul cumpărat de Administrația Națională a Drumurilor. Și-au înscris dreptul de proprietate în cartea funciară.

9. La 16 iulie 2003, un executor judecătoresc împuternicit de soții Vergu a anunțat Administrația Națională a Drumurilor că întreprinderea responsabilă de lucrări le ocupase în mod abuziv o parte din teren. Executorul îi impune Administrației să pună capăt acestor prejudicii și să părăsească terenul lăsându-l în starea inițială.

10. În lipsa unui răspuns, la 26 august 2003, reclamantul și soția sa au introdus o acțiune la Judecătoria Buzău împotriva Administrației Naționale a Drumurilor și a întreprinderii care a intervenit pe șantier, solicitând părăsirea terenului și repunerea acestuia în starea sa inițială. Au arătat că pârâții au efectuat fără acordul lor lucrări de extindere a drumului pe o parte a terenului lor.

11. Instanța a dispus o expertiză care, la cererea părților, a fost realizată în două reprize. Expertiza a concluzionat că o parcelă de 903 m² situată de-a lungul drumului și care aparține soților Vergu a fost ocupată în întregime și definitiv de către pârâții care au construit o rețea de evacuare a apelor pluviale. Expertiza a indicat că alte părți din teren au fost deteriorate în cursul lucrărilor, în special din cauza trecerii autovehiculelor de șantier, dar că aceste daune erau reversibile.

12. Prin hotărârea din 18 martie 2005, instanța admis parțial acțiunea și a dispus pârâților să părăsească terenul, lăsându-l în starea sa inițială, fără deteriorările cauzate de trecerea autovehiculelor de șantier sau să plătească soților Vergu suma necesară pentru realizarea lucrărilor de refacere a terenului, evaluată la un milion de lei vechi românești.

13. Fiind vorba de o parcelă de 903 m², instanța a constatat că făcea parte din zona de protecție a drumului, prevăzută de Ordonanța Guvernului nr. 43/1997. Interpretând art. 17 din această ordonanță, instanța a concluzionat că domeniul public pe care se afla drumul național beneficia de o servitute legală cu privire la parcela în litigiu și că, prin urmare, soții Vergu nu se puteau opune realizării pe terenul lor a unor construcții necesare amenajării drumului.

14. Apelul soților Vergu a fost respins prin hotărârea din 21 iunie 2005 a Tribunalului Ploiești care a confirmat hotărârea pronunțată de judecătoria în primă instanță. Recursul lor a fost de asemenea respins prin hotărârea definitivă din 11 octombrie 2005 a Curții de Apel Ploiești. Aceasta a judecat că refacerea terenului era imposibilă și că, pentru atingerea adusă dreptului lor de proprietate, soții Vergu nu puteau solicita decât daune-interese. Cu toate acestea, aceasta a observat că în cauză n-a fost formulată nicio cerere de acest gen.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

15. Art. 998 și 999 C. civ. prevăd că fapta celui care cauzează un prejudiciu altuia îl obligă pe cel din a cărui greșală s-a ocazionat să îl repare și că fiecare este responsabil de prejudiciul cauzat nu numai prin fapta sa, ci și prin neglijența sau imprudența sa.

16. Art. 576 C. civ. prevede că o servitute este o sarcină impusă asupra unui imobil pentru uzul și utilitatea unui imobil având un alt proprietar. Art. 577 precizează că o servitute derivă fie din situația naturală a locurilor, fie din obligațiile impuse de lege, sau din convențiile dintre proprietari. Art. 587 adaugă că servituțile stabilite de lege pentru utilitatea publică sau comună au ca obiect construcția sau reparația de drumuri și alte lucrări publice sau comunale.

17. În sfârșit, art. 630 și 635 precizează că cel căruia îi este datorată o servitute are dreptul să facă toate lucrările necesare pentru a se folosi de ea și pentru a o păstra, dar că nu se poate folosi de ea decât conform destinației sale, fără să poată face, nici în fondul care datorează servitutea, nici în fondul căruia servitutea îi este datorată, nicio modificare care să agraveze condiția celui dintâi.

18. Ordonanța Guvernului nr. 43/1997 privind regimul juridic al drumurilor prevede faptul că drumurile cuprind o zonă de securitate și una de protecție. Aceste zone, necesare întreținerii și dezvoltării drumurilor, se întind, în cazul drumurilor naționale, până la 22 metri începând de la axul drumului. Art. 16 alin. (2) precizează că în zona de securitate, se interzice orice formă de cultură agricolă sau forestieră.

19. Referitor la zona de protecție, art. 17 alin. (2) prevede că terenurile situate în această zonă rămân în gospodărirea persoanelor care le au în administrare sau în proprietate. Exploatarea agricolă a acestor terenuri este autorizată cu condiția ca proprietarii să nu întreprindă nimic care să poată dăuna stabilității drumului sau scurgerii apelor.

20. Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică reiterează principiul prevăzut la art. 41 alin. (3) din Constituția din 1991 care prevede că exproprierea nu poate fi realizată decât pentru o cauză de utilitate publică și cu o despăgubire prealabilă.

21. Legea nr. 213/1998 privind proprietatea publică și regimul juridic acesteia menționează donația, cumpărarea și exproprierea printre modalitățile de transfer ale bunurilor în domeniul public. Această din urmă lege prevede că rețelele de canalizare, precum și terenurile aferente, fac parte din domeniul public.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 1 DIN PROTOCOLUL NR. 1

22. Reclamantul se plânge de imposibilitatea de a recupera utilizarea parcelei de 903 m². El consideră că acest teren i-a fost confiscat în mod ilegal și fără nicio plată compensatorie. El pretinde încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, redactat după cum urmează:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului Statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

23. Guvernul contestă acest argument.

A. Cu privire la admisibilitate

24. Guvernul susține că reclamantul nu a epuizat căile de atac interne pentru remedierea pretensei atingeri a dreptului său de proprietate. El afirmă că reclamantul a neglijat solicitarea executării hotărârii din 18 martie 2005 și că a omis introducerea unei acțiuni în despăgubire pe rolul instanțelor interne care ar fi putut despăgubi pretinsa încălcare. În sfârșit, Guvernul pretinde că reclamantul ar fi putut solicita contenciosului administrativ anularea permisului de construire emis de către Autoritatea Națională a Drumurilor.

25. În susținerea argumentelor sale, Guvernul face trimitere la mai multe hotărâri judecătorești care au admis acțiuni în despăgubire ale unor persoane particulare care se plâneau de instalarea pe terenurile lor a unor linii de transport al energiei electrice și a unor conducte de distribuție a apei. Acesta furnizează, de asemenea, o hotărâre definitivă din 31 martie 2009 a Judecătoriei Craiova care a condamnat Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale la plata unei indemnizații către o persoană particulară pentru ocuparea definitivă a unui teren în cadrul lucrărilor de amenajare a unui drum național.

26. Reclamantul contestă argumentul Guvernului. Indică că prin solicitarea de refacere și repunere a terenului în starea sa inițială a făcut uz de căile de recurs interne disponibile pentru a pune capăt încălcării dreptului său de proprietate. Având în vedere ilegalitatea însușirii, consideră că obligația în sarcina proprietarului de a cere daune-interese instanțelor interne este inacceptabilă.

27. În ceea ce privește omiterea de a solicita executarea hotărârii din 18 martie 2005, reclamantul indică că suma alocată pentru refacerea restului de teren era nesemnificativă și nu acoperea nici măcar cheltuielile de executare a hotărârii.

28. Curtea constată că argumentul principal al Guvernului constă în afirmarea că reclamantul ar fi putut solicita instanțelor interne civile plata unei indemnizații pentru pretinsa atingere adusă dreptului său de proprietate.

29. Curtea reamintește că examinarea modalităților de despăgubire reiese din aprecierea „echilibrului just” dintre cerințele de interes general ale comunității și imperativele apărării drepturilor omului și în special a raportului rezonabil de proporționalitate dintre măsura în litigiu și scopul vizat [*Kozacioğlu împotriva Turciei* (GC), nr. 2334/03, pct. 64, CEDO 2009-...]. Această chestiune fiind strâns legată de fondul acestui capăt de cerere, se unește cu excepția Guvernului pe fond (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Burghilea împotriva României*, nr. 26985/03, pct. 31, 27 ianuarie 2009).

30. Fiind vorba de argumentele Guvernului privind neexecutarea hotărârii din 18 martie 2005 și omiterea de a solicita anularea permisului de construire, Curtea observă că suma alocată de hotărârea menționată anterior era destinată repunerii unui alt teren în starea sa inițială și nu a parcelei de 903 m² și că permisul de construire nu prevedea ocuparea acestei parcele. Asupra acestui din urmă punct, Curtea constată că cererea reclamantului nu are legătură cu legalitatea permisului de construire, ci cu ocuparea acestei parcele de către Administrația Națională a Drumurilor care a depășit cadrul pe care permisul de construire îl impunea lucrărilor de reabilitare a drumului. Prin urmare, Curtea apreciază că nici executarea hotărârii din 18 martie 2005, nici anularea permisului de construire nu ar fi putut remedia încălcarea dreptului de proprietate pretinsă de reclamant.

31. Mai mult Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod evident neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De asemenea, Curtea subliniază că aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

32. Reclamantul susține că ingerința în dreptul său la respectarea bunurilor nu este compatibilă cu art. 1 din Protocolul nr. 1.

33. Acesta contestă existența unei servituți legale asupra terenului său și afirmă că privarea de proprietate a încălcat principiul legalității imediat ce Administrația Națională a Drumurilor și-a însușit parcela în litigiu în urma unui comportament ilegal, și anume ocuparea fără drept. Acesta consideră că administrația ar fi putut cumpăra în prealabil această parcelă sau să ceară exproprierea în formă legală și în schimbul unei despăgubiri.

34. Guvernul invită Curtea să constate că, în speță, nu există ingerință în dreptul de proprietate al reclamantului.

35. Arată că parcela în litigiu se situează în zona de protecție a drumului, într-un perimetru foarte afectat de lucrările de infrastructură.

36. Susține că în temeiul art. 17 din Ordonanța Guvernului nr. 43/1997, domeniul public pe care se situează drumul național beneficiază de o servitute legală cu privire la terenul reclamantului și afirmă că lucrările de reabilitare a drumului au fost efectuate în cadrul exercitării normale a acestei servituți. Guvernul invocă, de asemenea, Legea nr. 213/1998 privind proprietatea publică și regimul juridic al acesteia și afirmă că rețelele de canalizare a apelor și că terenurile aferente fac parte din domeniul public.

37. Pentru cazul în care Curtea reține că a existat ingerință în dreptul la respectarea bunurilor reclamantului, Guvernul apreciază că această ingerință era „prevăzută de lege”, respectiv de art. 17 din Ordonanța Guvernului nr. 43/1997.

38. Trebuie observat apoi că ingerința a avut loc „pentru cauza de utilitate publică”, și anume lucrările de reabilitare a drumului național.

39. Într-adevăr, Guvernul susține că proporționalitatea ingerinței a făcut obiectul unei examinări aprofundate a instanțelor interne. Acesta adaugă faptul că o acțiune în despăgubire ar fi permis reclamantului să obțină despăgubirea integrală pentru prejudiciul pretins și ar fi putut constitui o reparație suficientă a ingerinței suferite.

40. Având în vedere marja de apreciere pe care art. 1 din Protocolul nr. 1 o lasă autorităților, Guvernul apreciază că restricția în litigiu a respectat echilibrul just dorit în acest domeniu.

2. Motivarea Curții

a) Cu privire la existența unei ingerințe

41. Curtea reamintește că, pentru a determina dacă a existat o privare de bunuri în sensul celei de-a doua „dispoziții”, este necesar nu numai să se examineze dacă a existat depozitare sau expropriere formală, ci și să se privească dincolo de aparențe și să se analizeze realitatea situației în litigiu. Convenția având ca obiect protecția drepturilor „concrete și efective”, este important să se cerceteze dacă situația menționată echivala unei exproprieri de fapt (*Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, 23 septembrie 1982, pct. 63, seria A nr. 52).

42. Curtea notează că, în speță, reclamantul a pierdut în totalitate și definitiv dispoziția asupra parcelei în litigiu din cauza ocupației de către Administrația Națională a Drumurilor care a transformat-o iremediabil construind o rețea de evacuare a apelor. Deși nu a existat un act de expropriere formală și deși reclamantul păstrează posibilitatea teoretică de a vinde acest teren, Curtea consideră că limitările aduse dreptului său de proprietate au fost atât de grave încât le putem asimila unei exproprieri de fapt care reiese din a doua frază a primului paragraf al art. 1 din Protocolul nr. 1 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Belvedere Alberghiera S.R.L. împotriva Italiei*, nr. 31524/96, pct. 54, CEDO 2000-VI).

43. Astfel, a existat ingerință în dreptul reclamantului la respectarea bunurilor sale.

44. Pentru a fi compatibilă cu art. 1 din Protocolul nr. 1, o asemenea ingerință trebuie operată „pentru cauza de utilitate publică”, „în condițiile prevăzute de legea și de principiile generale de drept internațional”. Ingerința trebuie să înlesnească un „echilibru just” între exigențele interesului general al comunității și imperativele apărării drepturilor fundamentale ale omului (*Sporrong și Lönnroth*, citată anterior, pct. 69). Mai mult, necesitatea de a examina problema echilibrului just nu se poate face simțită decât dacă s-a dovedit că ingerința în litigiu

a respectat principiul legalității și nu era arbitrară [*Iatridis împotriva Greciei* (GC), nr. 31107/96, pct. 58, CEDO 1999-II ; *Beyeler împotriva Italiei* (GC), nr. 33202/96, pct. 107, CEDO 2000-I și *Belvedere Alberghiera S.R.L.*, citată anterior, pct. 55].

b) Cu privire la respectarea principiului legalității

45. Curtea reamintește că art. 1 din Protocolul nr. 1 solicită, înainte de toate, legalitatea unei ingerințe a autorității publice în exercitarea dreptului la respectarea bunurilor. În mod special, principiul legalității presupune existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor [*Hutten-Czapska împotriva Poloniei* (GC), nr. 35014/97, pct. 163, CEDO 2006-VIII].

46. În speță, fiind vorba despre temeiul juridic al ingerinței, Guvernul afirmă că art. 17 din Ordonanța Guvernului nr. 43/1997 a instituit asupra terenului în litigiu o servitute în favoarea domeniului public în temeiul căreia lucrările au avut loc. Mai mult, acesta afirmă că în aplicarea Legii nr. 213/1998, rețelele de canalizare și terenurile aferente fac parte din domeniul public.

47. Curtea nu poate accepta argumentele Guvernului.

48. Cu privire la primul, Curtea notează că art. 17 din Ordonanța Guvernului nr. 43/1997 prevede că terenurile situate în zona de protecție a drumului rămân în administrația proprietarilor lor.

49. În plus, Curtea constată că Codul civil prevede că cel căruia i se datorează o servitute are dreptul să facă lucrările necesare pentru a o folosi, cu condiția să nu facă în fondul care datorează servitutea modificări care să agraveze starea acestui fond.

50. În speță, Curtea notează că terenul a fost transformat în mod ireversibil și că reclamantul a pierdut dispoziția asupra lui din momentul ocupării sale de către Administrația Națională a Drumurilor. Prin urmare, să presupunem că acest teren a fost grevat de o servitute, Curtea constată că autoritățile, ocupându-l în mod ireversibil și fără să-l informeze pe reclamant, au depășit cadrul legal fixat de Codul civil și de Ordonanța nr. 43/1997 pentru exercitarea normală a servituții și și-au însușit definitiv un bun în ciuda normelor ce reglementează exproprierea conformă cu legea.

51. În ceea ce privește al doilea argument rezultat din aplicarea dispozițiilor Legii nr. 213/1998, Curtea observă că rețeaua de evacuare a apelor nu era preexistentă cumpărării terenului de către reclamant, dar că a fost creată ulterior, după ocuparea terenului de către Administrația Națională a Drumurilor. Or, această ocupare nu a avut ca temei juridic niciunul din modurile de transfer ale bunurilor în domeniul public prevăzute de Legea nr. 213/1998, și anume donația, vânzarea sau exproprierea.

52. Astfel, Curtea concluzionează că această din urmă lege nu mai putea constitui temei legal pentru ocuparea terenului.

53. Având în vedere aceste considerente, în lipsa unui act formal de transfer de proprietate, Curtea apreciază că situația reclamantului nu putea fi considerată ca fiind „previzibilă” și răspunzând exigenței de „securitate juridică” (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Burghilea*, citată anterior, pct. 39).

54. În ceea ce privește argumentul Guvernului conform căruia reclamantul ar fi putut cere instanțelor interne repararea prejudiciului suportat, Curtea notează că nu a furnizat decât un singur exemplu de jurisprudență, și anume hotărârea din 31 martie 2009 a Judecătoriei Craiova cu privire la posibilitatea de a solicita o reparație din cauza ocupării definitive a terenurilor în cadrul lucrărilor de amenajare a drumurilor.

55. Pe lângă faptul că este vorba de o hotărâre pronunțată la șase ani de la ocuparea terenului în litigiu și la mai mult de trei ani de la terminarea procedurii introduse de soții Vergu, având în vedere controlul statului asupra acestui teren și în lipsa „predictibilității” în care reclamantul s-a aflat din cauza autorităților, Curtea nu poate reproșa reclamantului că nu a încercat, după o primă acțiune de recuperare a terenului, o nouă procedură în despăgubire al

cărei rezultat este nesigur (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Belvedere Alberghiera S.R.L.*, citată anterior, pct. 68 și *Burghelea*, citată anterior, pct. 40).

56. În lumina celor de mai sus, Curtea apreciază că ingerința în litigiu nu era compatibilă cu principiul legalității și, prin urmare, că a încălcat dreptul reclamantului la respectarea bunurilor sale. O asemenea concluzie scutește Curtea de a mai căuta să afle dacă s-a menținut un echilibru just între exigențele interesului general al comunității și cerințele obligatorii ale respectării drepturilor individuale.

57. Prin urmare, a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1.

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

58. În temeiul art. 41 din Convenție,

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

59. Reclamantul solicită 50.000 euro (EUR) pentru prejudiciul material suferit. Această sumă reprezintă valoarea parcelei de 903 m² ocupată de Administrația Națională a Drumurilor. Susține că prețul vânzării metrului pătrat din aceeași zonă era, în 2007, de aproximativ 100 euro.

60. Guvernul contestă solicitarea reclamantului. Arată că acesta din urmă nu este decât coproprietarul parcelei și că nu a furnizat nicio dovadă pentru calculul sumei solicitate.

61. Curtea consideră că, în circumstanțele cauzei, problema aplicării art. 41 nu este relevantă. Având în vedere încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 și ocuparea ireversibilă a terenului, Curtea consideră că cea mai bună formă de reparație constă în acordarea de către stat a unei despăgubiri pentru prejudiciul material suferit. Părțile nefurnizând totuși informații precise cu privire la valoarea acestui teren, se cuvine să nu se pronunțe asupra problemei și să se stabilească în termen de șase luni de la data acestei hotărâri procedura ulterioară având în vedere eventualitatea unui acord dintre statul pârât și reclamant (art. 75 § 1 din regulament).

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. Declară, cu majoritate, cererea admisibilă;

2. Hotărăște, cu patru voturi pentru și trei împotrivă, că a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;

3. Hotărăște, cu patru voturi pentru și trei împotrivă, că problema aplicării art. 41 din Convenție nu este relevantă;

În consecință:

a) *nu se pronunță* în integralitate;

b) *invită* Guvernul și reclamantul să-i adreseze în scris, în termen de șase luni din ziua în care hotărârea devine definitivă conform art. 44 § 2 din Convenție, observațiile sale cu privire la această problemă și s-o informeze în special despre orice acord la care ar putea ajunge;

c) *nu se pronunță* asupra procedurii ulterioare și *delegă* președintelui camerei sarcina de a o stabili după caz.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 11 ianuarie 2011, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Marialena Tsirli
Josep Casadevall

Grefier adjunct
Președinte

La prezenta sentință este anexată, conform articolelor 45 § 2 din Convenție și 74 § 2 din regulament, expunerea următoarelor opinii separate:

- opinia separată a judecătorului Ziemele;
- opinia separată a judecătorului Power, la care aderă și judecătorul Zupančič.

J.C.M.

M.T.

OPINIA SEPARATĂ A JUDECĂTORULUI ZIEMELE (Traducere)

1. Spre deosebire de majoritatea, nu consider că trebuia să se declare cererea admisibilă sau să se concluzioneze încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 în această cauză. În mod special, subliniez că, în ceea ce privește ocuparea ilegală de către Administrația Națională a Drumurilor a unei parcele de 903 metri pătrați care aparțin reclamantului în cadrul lucrărilor de reabilitare a unui drum național adiacent terenului acestuia, curtea de apel, în hotărârea sa definitivă, a concluzionat că restituirea parcelei era imposibilă, dar a indicat că reclamantul și soția sa puteau solicita daune-interese pentru pierderea suferită (pct. 14). Curtea a indicat totuși că persoanele în cauză nu au făcut nicio cerere de genul acesta. În fața Curții, singura justificare dată de reclamant faptului că nu a cerut reparație la nivel național a fost afirmația că proprietarii nu ar trebui să aibă obligația să intenteze o acțiune în despăgubire pe rolul instanțelor interne, o asemenea obligație fiind în opinia lui „inacceptabilă” (pct. 26). Guvernul a făcut trimitere la „mai multe hotărâri judecătorești care au admis acțiuni în despăgubire ale unor persoane particulare care se plâneau de instalarea pe terenurile lor a unor linii de transport al energiei electrice și a unor conducte de distribuție a apei”. Evident, acesta evocă aici și alte hotărâri precum cea din 2009 la care camera face referire în raționamentul său (pct. 54-55).

2. În aceste circumstanțe, nu pot fi de acord cu punctul de vedere majoritar conform căruia acțiunea civilă în despăgubire nu este o cale de atac eficientă pe care reclamantii ar fi trebuit s-o epuizeze. În opinia mea, atunci când o instanță națională a constatat în mod expres că reclamantul ar fi putut introduce o acțiune în despăgubire la nivel intern, dar că nu a făcut-o și că Guvernul evocă cauze comparabile, Curtea nu se poate limita să accepte punctul de vedere al reclamantului conform căruia introducerea unei asemenea acțiuni este inacceptabilă. După mine, aceasta ar trebui să fie vigilentă în ceea ce privește regula neepuizării căilor de atac interne pe care ea însăși a instituit-o.

3. În majoritatea sistemelor juridice europene, în lipsa unor mecanisme specifice, o acțiune civilă în despăgubire este în general accesibilă. Curtea ar trebui să se abțină să submineze această practică și să acționeze ca o instanță de prim grad. În orice caz, atunci când chiar reclamantii ar fi vrut să-și recapete proprietatea asupra terenului, instanțele au stabilit în cele din urmă, după un raționament cu siguranță problematic (pct. 13), că acest lucru era imposibil deoarece amenajările publice au fost efectuate deja pe această parcelă. Dar convenția nu a prevăzut niciodată că încălcarea unui drept negreșit o *restitutio in integrum*, care este adesea imposibilă. În acest caz, o despăgubire a acestui prejudiciu cauzat constituie o soluție viabilă.

OPINIA SEPARATĂ A JUDECĂTORULUI POWER, LA CARE ADERĂ ȘI JUDECĂTORUL ZUPANČIČ (Traducere)

1. Nu sunt de acord cu punctul de vedere majoritar din această cauză. În opinia mea, cererea ar fi trebuit să fie declarată inadmisibilă pentru neepuizarea căilor de recurs interne. Cu tot respectul pe care-l datorez colegilor mei, consider că hotărârea nu ține cont suficient de mult de principiul importat al subsidiarității, consacrat la art. 35 § 1 din Convenție și care este indispensabil bunei funcționări a dispozitivului de protecție oferit de Convenție.

2. Nu ne putem deloc îndoii de faptul că reclamantul a stabilit în fața instanțelor naționale cerința unei ingerințe asupra dreptului său de proprietate. Faptul că Curtea de Apel din Ploiești a calificat această ingerință ca fiind „legală” poate fi dezbătut¹, dar această instanță a atras în mod expres atenția reclamantului asupra existenței unei proceduri în despăgubire. Aceasta a considerat că, având în vedere faptele din această cauză astfel cum se prezentau în octombrie 2005, repunerea terenului în starea sa inițială era imposibilă și că singura cale de atac care rămânea deschisă reclamantului era o acțiune în daune-interese. Iar reclamantul a considerat acest demers pur și simplu „inacceptabil”.

3. Restituirea terenului este singura formă de reparație pe care cel în cauză a revendicat-o la nivel intern. Totuși, jurisprudența Curții nu consacră un drept al reclamantilor de a obține ceea ce-și doresc în fiecare cauză în care se pretinde o încălcare. Ceea ce au aceștia dreptul este la un recurs efectiv. Un recurs oferit în dreptul intern este considerat „eficient” dacă împiedică apariția sau continuarea pretensei încălcări sau furnizează persoanei în cauză „o recuperare adecvată pentru orice încălcare deja produsă”². Reclamantul nu neagă că ar fi solicitat o despăgubire instanțelor românești. Indică pur și simplu că era „inacceptabil” pentru el să facă acest demers. După nereușita de a obține repunerea terenului său în starea sa inițială prin instanța internă, a adresat Curții o cerere prin care solicita o reparație pentru pretinsa încălcare, chiar dacă curtea de apel îi semnalase în mod expres că o acțiune în daune-interese era o acțiune pe care o putea exercita în fața instanțelor românești.

4. Convenția prevede clar că nu se poate sesiza Curtea decât „după epuizarea căilor de recurs interne”. Obligă statul pârât care susține neepuizarea să dovedească că o cale de atac este disponibilă la nivel intern, iar regula ce trebuie respectată în această privință este cea a „perspectivei rezonabile de succes” – și cu siguranță nu cea a unui rezultat favorabil al procedurii³. Statul a invocat o jurisprudență internă care confirmă că se pot obține daune-interese pentru acest tip de acțiune. Faptul că cauza citată⁴ este ulterioară introducerii cererii reclamantului nu poate fi decisiv în circumstanțele în care dreptul național a prevăzut întotdeauna o acțiune în despăgubire⁵. Cauza respectivă privea lucrările în litigiu de amenajare a unui drum efectuate în 2005. Reclamantul introdusese o acțiune în despăgubire în 2008 și a primit o indemnizație de la sistemul juridic românesc timp de un an de zile, ceea ce este lăudabil. Prin urmare, reclamantul ar fi putut urma acest exemplu și era obligat din punct de vedere juridic s-o facă. Faptul că nu a cerut despăgubire la nivel național face cererea inadmisibilă din cauza neepuizării căilor de recurs interne, conform art. 35 § 1.

5. Dezacordul meu cu majoritatea ține de ceea ce eu consider că este o nerespectare a principiului fundamental al subsidiarității prevăzut de Convenție, ceea ce lasă acest principiu fără nici un efect util. Subsidiaritatea impune ca, înainte ca o indemnizație să fie acordată de Curte pentru repararea încălcării Convenției, autoritățile naționale „să fi avut posibilitatea de redresare a situației în sistemul lor juridic intern.”⁶ Faptul că Curtea își permite să priveze instanțele interne de posibilitatea de a decide o acțiune în despăgubire a unui reclamant nu denotă numai o lipsă de respect a subsidiarității; acest lucru înseamnă că își asumă funcțiile unei instanțe de prim grad.